Protocol Sociale Veiligheid

Kwaliteitskaart

Alphense Montessorischool
school voor primair onderwijs

Verantwoordelijke:

Opgesteld door Directie en IB
Uitvoering en bijstellen:
Respect-coördinator (MR) en gedragsspecialist

Datum opstellen: 18 april 2024

Datum laatste evaluatie: oktober 2026

Datum volgende evaluatie: september 2027

Waarom vinden wij dit protocol belangrijk?

In dit protocol beschrijven wij hoe wij werken aan een veilig, respectvol en positief pedagogisch klimaat voor alle leerlingen, medewerkers en ouders. Sociale veiligheid vormt een belangrijke voorwaarde voor ontwikkeling en leren. Kinderen komen pas optimaal tot groei wanneer zij zich gezien, gehoord en gewaardeerd voelen.

"De vrijheid van de een eindigt waar de vrijheid van de ander begint."
- Maria Montessori

Onze school is een leefgemeenschap van kinderen, leerkrachten en ouders. Vanuit de uitgangspunten van de Kosmische Opvoeding zijn wij gezamenlijk verantwoordelijk voor het welzijn van onszelf, elkaar en onze omgeving. Kosmische opvoeding richt zich op de ontwikkeling van het kind als geheel. Gelijkwaardigheid, wederzijds respect, verbondenheid en zorg voor elkaar vormen daarbij belangrijke pijlers.

Wij zien onze school als een oefenplaats voor de samenleving. Leerlingen ontwikkelen zich tot betrokken wereldburgers met een eigen mening, normen en waarden. Bij deze ontwikkeling hoort ook het leren omgaan met verschillen, het verkennen van grenzen en het herstellen van situaties waarin grenzen worden overschreden. Conflicten maken deel uit van dit leerproces. Zij bieden kansen om sociale vaardigheden, empathie en verantwoordelijkheid verder te ontwikkelen. Plagen kan onderdeel zijn van sociale interactie; pesten en ander gedrag dat de veiligheid van leerlingen aantast, accepteren wij niet.

Daarom kiezen wij voor een preventieve aanpak waarin we leerlingen actief ondersteunen bij het ontwikkelen van sociaal-emotionele vaardigheden, zelfregulatie, samenwerking en respectvol gedrag. Wanneer er toch sprake is van ongewenst gedrag of conflicten, handelen wij volgens een helder en stapsgewijs kader. Daarbij maken wij gebruik van de principes van de escalatieladder en het escalatiemodel van Glasl. Dit helpt ons om vroegtijdig signalen te herkennen, passende interventies in te zetten en verdere escalatie te voorkomen.

In dit protocol beschrijven wij:

- hoe wij sociale veiligheid preventief bevorderen;
- hoe wij de sociaal-emotionele ontwikkeling van leerlingen volgen;
- hoe wij signalen van ongewenst gedrag, pestsituaties en conflictontwikkeling herkennen;

- welke stappen wij nemen wanneer gezamenlijke normen en waarden worden overschreden;
- hoe wij werken aan herstel van relaties, eigenaarschap en verantwoordelijkheid.

De directie is als Respectcoördinator verantwoordelijk voor de uitvoering van dit beleid. De verantwoordelijkheden omvatten:

- het coördineren, evalueren en actualiseren van dit protocol;
- het uitdragen van het beleid binnen en buiten de school;
- het aanstellen en ondersteunen van een vertrouwenspersoon;
- het monitoren van de sociale veiligheid en het welzijn van leerlingen en medewerkers;
- het ondersteunen van medewerkers bij de uitvoering van het beleid en de toepassing van de escalatieladder.

Dit protocol maakt onderdeel uit van het veiligheidsplan van de school en hangt samen met het beleid rondom sociale veiligheid, pestpreventie, grensoverschrijdend gedrag en ongewenste intimiteiten.

Pesten en plagen

Helaas komt pesten op iedere school voor, ook bij ons. Het is een probleem dat wij onder ogen zien en serieus willen aanpakken. Pesten is niet hetzelfde als plagen. Bij plagen zijn de machtsverhoudingen gelijk. Plagen is vriendschappelijk bedoeld, er wordt de ander geen schade berokkend. Op school en thuis leren kinderen het onderscheid tussen pesten en plagen.

Plagen is onschuldig bedoeld en overkomt iedereen wel eens. Een kind moet daarmee om leren gaan. Het is aan de school een veilige omgeving te creëren om hiermee te experimenteren. Het is aan de ouders én de school om het verschil tussen plagen en pesten bespreekbaar te maken en de grens tussen beiden te bewaken.

Wij hebben niet alleen aandacht voor het pesten op school, maar ook voor het pesten buiten school waarbij klasgenoten betrokken zijn.

Pesten bestaat uit de volgende kenmerken:

- Het gebeurt opzettelijk.
- Het is bedoeld om fysiek, materieel of mentaal schade toe te brengen.
- Het gebeurt systematisch.
- Het houdt niet vanzelf op.
- Er is sprake van ongelijke machtsverhoudingen.
- Het gebeurt veelal in groepsverband.
- Er is sprake van slachtoffers, daders en meelopers.
- Als het ervaren wordt als pesten, terwijl het als plagen bedoeld is.

Signalen van pesten kunnen o.a. zijn:

- Alle gedrag dat inbreuk doet op het gevoel van veiligheid van de ander.
- Grappige opmerkingen maken over een klasgenoot die door de ander niet als grappig worden ervaren (bv over uiterlijk, kleding, gedrag of religie).
- Het doorgeven van briefjes.
- Leerling buitensluiten of negeren.
- Leerling niet met eigen naam aanspreken, schelden.
- Slaan, schoppen, en vastpakken.
- Belemmerd worden in de vrijheid van bewegen.
- Buiten school opwachten.
- Bezittingen afpakken of wegmaken.
- Online vervelende berichtjes plaatsen.
- Iemand uitschelden of belachelijk maken per e-mail of appje.
- Ongevraagd foto’s of filmpjes van iemand anders op internet zetten.
- Met een mobiele telefoon of camera ongewenste opnames van iemand maken en deze aan anderen tonen.

Rollen binnen het pesten:

- Gepeste: de leerling die het gevoel heeft dat de ander zijn grenzen niet respecteert en daaroverheen is gegaan.
- Pester: de leerling die het gevoel bij de gepeste leerling heeft veroorzaakt door zijn gedrag of uitingen.
- Meeloper: de leerling die de pester steunt en een actieve bijdrage levert aan de activiteiten van de pester.
- Omstander: de leerling die wél ervaart dat wat er gebeurt niet in orde is, maar niet opkomt voor de regels binnen de groep.

Dagelijkse aanpak voor een positief klimaat

Binnen onze school is op verschillende manieren aandacht voor hoe we met elkaar omgaan.
Ons doel is niet alleen het creëren van een prettige sfeer, maar ook het voorkomen van pesten. Dit doen we door actief te sturen op positieve groepsnormen, waarbij we elkaar steunen en opkomen voor elkaar. Zo zorgen we er samen voor dat de Alphense Montessorischool een veilige en fijne leef- en leeromgeving is voor iedereen.
De middelen die we hiervoor gebruiken zijn:

- ***De Kosmische opvoeding vanuit de Montessorivisie:***
  Wij dragen met elkaar zorg voor de omgeving én voor het welbevinden van eenieder die daar onderdeel van uitmaakt. Daar zijn wij ons ieder moment dat wij op school zijn van bewust. Waar wij ook zijn: in de groep, in de gang, buiten én voor- en na schooltijd. Door de heterogene groepen leren de kinderen van jongs af aan om te gaan met onderlinge verschillen. Er worden wellevendheidslesje gegeven waarin middels voordoen/nadoen goed gedrag wordt ingeslepen. Er is veel aandacht voor de rol die eenieder heeft volgens het principe van vrijheid in gebondenheid: om eigen keuzes te maken dien je je te houden aan geschreven, maar met name de ongeschreven regels. Te confirmeren aan de normen en waarden van de groep en de school.
- ***Grip op de groep:***
  Ieder schooljaar starten wij de eerste acht weken met dit traject waarin de groepsvorming plaatsvindt. Er wordt veel aandacht besteed aan het kennismaken met alle leerlingen binnen de groep en groepsvorming. De leerkracht stuurt daarin op positieve groepsnormen door samenwerking met zoveel mogelijk groepsgenoten te bevorderen. Er vinden veel groepsgesprekken plaats over hoe de leerlingen willen dat er met elkaar om wordt gegaan. Dit resulteert uiteindelijk in een aantal groepsafspraken waar de leerlingen zich aan houden. Deze regels worden gedurende het jaar regelmatig besproken.
- ***Breinhelden:***
  Dit programma is gericht op de executieve functietraining. De opdrachten bij de Buigkracht, Spiegelkracht, Stopkracht en Gevoelskracht zijn met name gericht op de sociaal-emotionele ontwikkeling en het voorkomen van pestgedrag. Dit geeft ons een gezamenlijke taal om inzicht in eigen gedrag bespreekbaar te maken.
- ***Doos vol gevoelens:***
  In de onderbouw bespreken wij de emoties Boos, Blij, Bang en Verdrietig met de leerlingen aan de hand van voorbeeldsituaties. Veel aandacht wordt besteed aan (het aflezen van) de eigen gevoelens én de gevoelens van de ander.
- ***Week van de mediawijsheid:***
  Jaarlijks in november nemen wij in de bovenbouwgroepen deel aan deze week. Diverse opdrachten worden er uitgevoerd met als doel meer inzicht te geven in wat online gewenst en ongewenst is.
- ***Regels en afspraken:***
  Deze zijn met de leerlingen samen vastgesteld tijdens de eerste 8 weken van het schooljaar en hangen in iedere groep.
- ***Plein- en overblijfregels:***
  Per bouw zijn deze opgesteld. Zij worden jaarlijks geëvalueerd en worden regelmatig besproken in de groepen. De overblijfouders zijn op de hoogte van deze regels. De overblijfcoördinator zorgt dat de regels bij de overblijfouders bekend zijn.
- ***Groepssamenstelling:***
  Bij de bouwovergang wordt er gekeken naar de nieuwe groepssamenstellingen. Dit gebeurt tweemaal per schoolloopbaan (bij de overgang van groep 2 naar 3 en bij de overgang van groep 5 naar 6).
  Leerlingen werken in tafelgroepjes. Deze worden regelmatig (meestal rondom de schoolvakanties) gewisseld.
- ***Sociogram opstellen:***
  Om zicht te krijgen op de sociale positie van leerlingen in de groep, stellen we in de midden- en bovenbouw 2 maal per jaar een sociogram op. Dit geeft de leerkrachten inzichten voor het begeleiden van de sociale ontwikkelingen in de groep en ondersteunt het signaleren van specifieke hulpbehoeften.
- ***Monitoren van de sociale veiligheid:***
  Middels het leerlingvolgsysteem MijnMONTON in de onderbouw en Leerling in Beeld in de midden- en bovenbouw wordt 2 maal per schooljaar het welbevinden en de sociale veiligheid gemonitord. De uitkomsten helpen de leerkrachten signalen tijdig op te merken, gericht te handelen waar nodig, en de

sociale veiligheid op school voortdurend te verbeteren. Bij opvallende signalen nemen we altijd contact op met ouders/verzorgers en stemmen we gezamenlijk passende vervolgstappen af.

- ***Gesprekken met ouders:***
  Bij aanvang van het schooljaar vinden er startgesprekken plaats waarin ouders en leerkracht met elkaar bespreken wat de leerling nodig heeft om tot bloei te komen en waar het eventueel meer ondersteuning nodig heeft. De reguliere vervolggesprekken vinden plaats in februari/maart en in juni van het schooljaar.
- ***Supportgroepen:***
  Een supportgroep is een tijdelijke groep van leerlingen die wordt samengesteld om een klas- of bouwgenoot te ondersteunen bij het herstellen van zijn of haar plek in de groep. Deze aanpak is bedoeld voor situaties waarin een leerling zich buitengesloten voelt, negatief opvalt in het gedrag of moeite heeft om aansluiting te vinden. Het doel is herstel van het sociale netwerk en het versterken van positief gedrag, niet het straffen van anderen.
- ***Versterken van Orka vaardigheden:***
  Een belangrijk onderdeel van het omgaan met ongewenst gedrag zijn het inzetten van keuzes. Deze geven leerlingen concrete handvatten om op een positieve en krachtige manier om te gaan met lastige of grensoverschrijdende situaties. De keuzes bieden alternatieven voor zowel de leerling die iets vervelends meemaakt, als voor de omstanders. Ze stimuleren eigenaarschap en actief gedrag. De 9 keuzes zijn:

1. Negeer het
2. Loop weg
3. Zeg stop
4. Gebruik humor
5. Praat erover
6. Zoek een oplossing
7. Laat zien wat je voelt
8. Vraag hulp
9. Help een ander

- ***Situationeel inzetten van bovenstaande:***
  Zodra de leerkracht signaleert dat er sprake is van onduidelijkheden omtrent de met elkaar afgesproken regels binnen de groep volgt er een groepsgesprek rondom deze regels. Indien noodzakelijk wordt er individueel of in kleine groep gesproken over verantwoordelijkheden.

Signalering van (mogelijk pest-)gedrag:

- ***Observaties door de leerkracht:***
  De leerkracht observeert gedurende de dag de groep en is alert op mogelijk pestgedrag. Zodra pestgedrag gesignaleerd wordt zal deze actie ondernemen.
- ***MijnMonton***
  In de onderbouw wordt gebruikgemaakt van dit observatiesysteem. De onderdelen omgaan met zichzelf (zelfbeeld), relatie met andere kinderen en volwassenen kunnen daarbij een indicatie zijn voor mogelijk pestgedrag.
- ***Monitor SEO in LIB:***
  Voor de groepen 3 t/m 8 vult de leerkracht tweemaal per jaar dit observatiesysteem in. Daarnaast vullen ook leerlingen deze vragenlijsten in. Deze zijn gericht op sociaal-emotionele competenties: besef van jezelf en de ander, relaties hanteren, morele competenties.
- ***Gesprekken met ouders.***
- ***Meldingen door derden.*** In een persoonlijk gesprek kunnen kinderen, ouders en/of andere betrokkenen te allen tijde pestgedrag melden aan teamleden.

Acties voortkomend uit deze observaties en vragenlijsten worden uitgevoerd en geëvalueerd binnen onze cyclus van handelingsgericht werken.

Als het toch even misgaat

Om elkaars grenzen te bewaren hanteren wij de STOP-regel: zeg je STOP, dan moet de ander direct stoppen. Indien dit niet gebeurt dan houden wij ons aan de volgende stappen:

1. De leerling die de grens aangeeft maakt een slimme keuze. (9 keuzes, Orka vaardigheden).
2. Wanneer een leerling (die de grens aangeeft) een slimme heeft toegepast, bijvoorbeeld door “STOP” te zeggen of weg te lopen maar het grensoverschrijdende gedrag desondanks is doorgegaan, meldt de leerling dit bij de leerkracht. Bij deze melding geeft de leerling aan:
   - Wie het gedrag heeft vertoond
   - Wat er precies is gebeurd (de aard van het grensoverschrijdende gedrag)
   - Welke slimme keuze(s) hij of zij heeft gemaakt om de situatie op een goede manier op te lossen

   De leerkracht luistert actief, stelt indien nodig verhelderende vragen en onderneemt passende vervolgstappen volgens het protocol.
3. De leerkracht nodigt de betrokken leerling(en) uit om samen te onderzoeken hoe het probleem opgelost kan worden. Hierbij ligt de nadruk op herstel van de relatie en het vinden van een oplossing.
4. De leerlingen koppelen aan de leerkracht terug of het probleem is opgelost. De leerkracht controleert bij alle betrokken leerlingen of dit daadwerkelijk zo wordt ervaren. Zo ja, dan kunnen ze weer spelen.
5. Indien kinderen er niet uitkwamen, dan komt de leerkracht erbij en vraagt: “Wanneer is het probleem opgelost voor jou?” Dit vraagt de leerkracht aan beide kinderen (om de beurt). De leerkracht vraagt in dit stadium dus niet naar wat er gebeurde. De focus ligt hierbij op herstel en de toekomst, niet op schuld of verwijten. Vaak is nu het probleem opgelost.
6. Wanneer het probleem niet opgelost wordt, terugkeert of de situatie ernstiger blijkt dan aanvankelijk gedacht, volgt op zo kort mogelijk termijn een uitgebreider gesprek met de betrokken leerlingen.
7. In dit gesprek worden: afspraken gemaakt voor de toekomst; verantwoordelijkheden besproken; herstelacties afgesproken.
   Ouders worden geïnformeerd over de gemaakte afspraken. Deze worden vastgelegd in ParnasSys.

Als er sprake is van terugkerende problemen

Indien er sprake is van herhaald grensoverschrijdend gedrag of wanneer de sociale veiligheid van leerlingen of medewerkers onder druk staat, wordt gehandeld volgens de escalatieladder. Hierbij kunnen stappen worden overgeslagen wanneer de ernst van de situatie daarom vraagt.

8. Gesprek leerling/ouders/leerkracht:
   De leerkracht gaat samen met ouders en leerling in gesprek. Er worden concrete afspraken gemaakt over het gewenste gedrag, de ondersteuning en de verantwoordelijkheden van alle betrokkenen.
   De afspraken worden vastgelegd in ParnasSys.
   Waar nodig wordt besproken of en hoe aandacht aan de situatie wordt besteed binnen de groep. Dit gebeurt eventueel in overleg met collega’s en/of zorgcoördinator.
9. Gesprek ouders/leerkracht/zorgcoördinator:
   Bij aanhoudende of complexe problematiek sluit de zorgcoördinator aan.
   Indien nodig wordt opgeschaald naar een breed overleg met interne en externe partners, zoals het samenwerkingsverband, Kwadraad of Oog voor Thuis.
10. Inzet directie en externe organisaties
    Wanneer de veiligheid van een leerling, medewerker of groep onvoldoende gewaarborgd kan worden, of wanneer eerdere interventies onvoldoende effect hebben, wordt de directie betrokken.
    De directie beslist over eventuele vervolgstappen, waaronder:
    - Inzet van externe ondersteuning;
    - melding bij het samenwerkingsverband;
    - contact met leerrecht;
    - contact met Veilig Thuis;
    - contact met politie of andere betrokken instanties.

Indien noodzakelijk kan worden overgegaan tot een time-out, officiële berisping, schorsing of verwijdering conform het beleid schorsen en verwijderen van Stichting Monton.

Aanspreekpunten binnen de school

In aangegeven volgorde zijn dat:

Voor leerlingen:

1. Verantwoordelijk persoon in de ruimte waar de leerling zich bevindt.
2. Groepsleerkracht.
3. Andere leerkracht van de bouw.
4. Een leerkracht waarmee het kind een band voelt.

Zodra deze stappen zijn doorlopen en de leerling heeft het gevoel niet gehoord te worden:

5. Een andere leerkracht.
6. Een leerkracht waarmee hen een band voelt.
7. De vertrouwenspersoon binnen de school: Diana de Mol of respect coördinator Ester van Duijn

Voor ouders:

1. De leerkracht
2. De zorgcoördinator: Judith Nagel
3. De directeur: Ester van Duijn
4. De vertrouwenspersoon binnen de school: Diana de Mol

Voor derden:

1. De Respect-coördinator: Ester van Duijn
2. De vertrouwenspersoon: Diana de Mol
3. De zorgcoördinator: Judith Nagel
4. De directeur: Ester van Duijn

Adviezen aan ouders

Algemeen advies aan ouders:

Houd er rekening mee dat uw kind nog aan het leren is. Ook plagen en uitdagen horen daarbij. Leer uw kind het belang van de eigen keuze die het heeft in de rol die het kiest of toebedeeld krijgt. En dat het kind daarin een andere houding kan aannemen.

Neem bij zorgen altijd contact op met de leerkracht om deze bespreekbaar te maken.

Informatie over pesten voor ouders m.b.t. leerlingen tussen de 8 en 18 jaar is te vinden op www.pestweb.nl .

Adviezen aan ouders van gepeste kinderen:

- Neem de signalen van uw kind serieus. Luister, toon begrip en laat merken dat uw kind er niet alleen voor staat.
- Geloof uw kind en geef aan dat pesten nooit de schuld is van degene die gepest wordt.
- Bespreek samen wat er is gebeurd en welke situaties uw kind als moeilijk ervaart. Onderzoek daarbij ook welke steunende reacties of oplossingen helpend kunnen zijn.
- Stimuleer uw kind om gebeurtenissen te blijven delen met u en met de leerkracht.
- Informeer de leerkracht wanneer er sprake is van pestgedrag of wanneer u zich zorgen maakt over het welzijn van uw kind.
- Denk samen met de school na over passende oplossingen en ondersteun uw kind bij de uitvoering van gemaakte afspraken.
- Help uw kind positieve contacten en succeservaringen op te doen, zodat het zelfvertrouwen wordt versterkt.
- Bespreek met uw kind wat het kan doen wanneer zich opnieuw een vervelende situatie voordoet, bijvoorbeeld hulp vragen, de STOP-regel gebruiken of een volwassene inschakelen.
- Wanneer extra ondersteuning gewenst is, kan hulp gericht op weerbaarheid, sociaal-emotionele ontwikkeling of zelfvertrouwen worden overwogen.

Adviezen aan ouders van kinderen die pesten:

- Neem signalen van pestgedrag serieus en ga met uw kind in gesprek. Blijf daarbij rustig en onderzoek samen wat er aan de hand is.
- Probeer te achterhalen welke behoefte, frustratie of onzekerheid mogelijk achter het gedrag schuilgaat.
- Help uw kind inzicht te krijgen in de gevolgen van zijn of haar gedrag voor anderen. Stimuleer empathie door samen na te denken over hoe de ander de situatie heeft ervaren.
- Maak duidelijk dat pestgedrag niet acceptabel is en bespreek welk gedrag u wel verwacht.
- Benoem en waardeer positief gedrag. Complimenten en positieve aandacht dragen bij aan de ontwikkeling van gewenst gedrag.
- Ondersteun uw kind bij het ontwikkelen van sociale vaardigheden, zoals samenwerken, luisteren, conflicten oplossen en verantwoordelijkheid nemen.
- Geef zelf het goede voorbeeld in uw omgang met anderen. Kinderen leren veel van wat zij zien en ervaren.
- Stimuleer activiteiten waarin uw kind succeservaringen opdoet en positieve contacten met anderen kan ontwikkelen, zoals sport, hobby's of verenigingsactiviteiten.
- Werk samen met school aan een gezamenlijke aanpak en houd regelmatig contact over de voortgang.
- Wanneer extra ondersteuning nodig is, kan passende hulpverlening worden ingezet.

Adviezen aan ouders van meelopers en omstanders:

- Ga samen met uw kind na welke rol het heeft gespeeld in de situatie en bespreek hoe het kan bijdragen aan een oplossing.
- Praat met uw kind over de redenen waarom het heeft meegelopen met pestgedrag of niet heeft ingegrepen. Onderzoek daarbij eventuele gevoelens van onzekerheid, groepsdruk of angst om zelf buitengesloten te worden.
- Bespreek met uw kind wat het een volgende keer kan doen wanneer het ziet dat iemand wordt gepest. Oefen eventueel samen met enkele eenvoudige en passende reacties.
- Maak duidelijk dat meelopen, aanmoedigen of wegkijken het pestgedrag onbedoeld kan versterken.
- Moedig uw kind aan om op te komen voor anderen, hulp te halen of steun te geven aan een leerling die wordt buitengesloten.
- Benadruk dat iedereen binnen de groep verantwoordelijkheid draagt voor een veilige en respectvolle sfeer.
- Werk samen met school wanneer er zorgen zijn en houd contact over de gemaakte afspraken.
- Maak samen een concrete afspraak om na enige tijd terug te kijken op de situatie en de voortgang te bespreken.

Waar kunnen ouders terecht met vragen rondom de handelswijze van de school:

- De directeur en de respect-coördinator: Ester van Duijn: directie@alphensemontessorischool.nl
- De vertrouwenspersoon van de school: Diana de Mol: d.mol@alphensemontessorischool.nl
- De vertrouwenspersoon van de Stichting MONTON: Team Extern Vertrouwenspersonen van de CED Groep, Angela Groen en Hans van Holland.T: 010-4071993
- Het oudersteunpunt van het SWV Rijnstreek Oudersteunpunt en contact
- Adviespunt school & veiligheid 030 285 66 16 adviespunt@schoolenveiligheid.nl